

**Zkvalitňování výuky chemie a biologie na GJO
reg. č. CZ.1.07/1.1.26/01.0034**

Pracovní list č.: 7

Klíčová aktivita: 02 Moderní výuka laboratorních cvičení

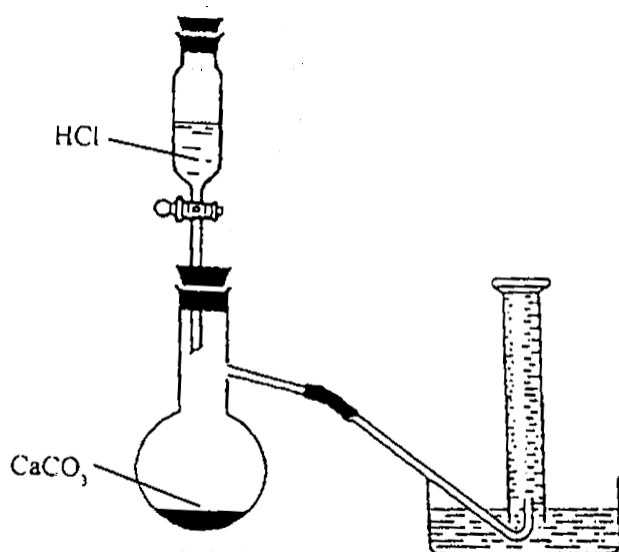
Cílová skupina: žáci 9.ročníku ZŠ a 1. ročníku vyššího gymnázia

Téma: Příprava plynů – stanovení $M(\text{CO}_2)$.

Cíl: Naučit se sestavit aparaturu pro jímání plynů nad vodou a stanovit $M(\text{CO}_2)$.

Teorie: Nad vodou jímáme plyny těžší než vzduch.
Aparaturu sestavíme tak, aby všechny spoje byly dokonale těsnící.

Nákres aparatury pro jímání plynů nad vodou:

Úkol 1: Stanovte molární hmotnost CO_2 .

Využijte při sestavování nákres aparatury pro jímání plynů nad vodou.

Pomůcky: frakční baňka, dělicí nálevka, skleněná vana, odměrný válec 200 cm^3 , stojany, držáky, vrtaná zátky, pryžová hadička, špejle

Chemikálie: práškový uhlíkatý vápenatý, kyselina chlorovodíková ($w = 20\%$), roztok lakmusu

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Postup: Sestavte aparaturu pro jímání plynu nad vodou podle nákresu.
Do vody ve skleněné vaně přidejte několik kapek lakmusu.
Do frakční baňky vpravte 0,5 g práškového uhličitanu vápenatého.
Dělicí nálevku naplňte asi do poloviny kyselinou chlorovodíkovou.
Aparaturu dokonale utěsněte.
Postupně přidávejte HCl do baňky tak dlouho, dokud dochází k uvolňování plynu.
Objem uvolněného plynu je shodný s objemem vody vytlačené z odměrného válce.
Po odečtení objemu válec rychle otočte dnem dolů a vsuňte do něj hořící špejli.

Pozorování:

1. Barva vznikajícího plynu: .....
2. Zápach vznikajícího plynu: .....
3. Co se stalo s hořící špejlí v prostředí vzniklého plynu: .....
4. Jak se zbarvila voda s lakmusem ve skleněné vaně: .....

Úkoly:

1. Zjištěný objem plynu v cm^3 : .....
2. Zapište rovnici reakce, která proběhla:
.....
3. Vypočítejte molární hmotnost CO_2 podle vámi naměřeného objemu a těchto dalších údajů:
 $m(\text{CaCO}_3) = 0,5 \text{ g}$, $M(\text{CaCO}_3) = 100 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}$, $\rho(\text{CO}_2) = 0,002 \text{ g} \cdot \text{cm}^{-3}$, $V_m = 24,4 \text{ dm}^3 \text{ mol}^{-1}$
při $t = 20^\circ\text{C}$ a $p = 100 \text{ kPa}$.

Výpočet:

Závěr:

Zjistili jsme, že oxid uhličitý CO_2 je plyn:

1. Lehčí x těžší než vzduch
2. Charakteristického zbarvení x bezbarvý
3. Podporující x nepodporující hoření
4. Částečně rozpustný x nerozpustný ve vodě
5. Kyselinotvorný x zásadotvorný

Jeho molární hmotnost jsme na základě měření vypočítali ....., což odpovídá ..... % tabulkové hodnoty. Rozdíl mezi vypočtenou a tabulkovou hodnotou byl způsoben .....